

Bij de omslag: *Euonymus alatus* viermaal op de omslag

Bij zowel de KVBC als de NDV is er dit jaar speciale aandacht voor het geslacht *Euonymus*. In opdracht van de KVBC stellen ondergetekende en Henny Kolster een boekje samen over dit geslacht dat in de loop van 2013 zal verschijnen. De NDV wijdt in september de Dendrologendag aan dit geslacht.

Bladverliezende kardinaalsmutssoorten leggen het in het gekweekte sortiment van dit geslacht zwaar af tegenover de bladhoudende soorten *Euonymus fortunei* en *E. japonicus*. Eén van die soorten is *E. alatus* die met zijn mooie kurklijsten en herfstkleur veel sierwaarde heeft. In de Verenigde Staten is deze soort populair. Ze wordt daar 'Burning Bush' genoemd, een naam die eigenlijk toebehoort aan een in de VS inheemse soort.

Sinds enkele jaren is een volledige wetenschappelijke revisie van het hele geslacht *Euonymus* beschikbaar. Helaas is de auteur daarvan, Jin Shuang Ma, er maar ten dele in geslaagd om alle vraagstukken betreffende de taxonomie van dit geslacht bevredigend op te lossen. Voor *E. alatus* lijkt dit wel gelukt, na een ongelukkige start in het verleden. Carl Thunberg beschreef in 1784 in zijn *Flora Japonica* deze kardinaalsmuts niet alleen in het geslacht *Celastrus*, maar deed het ook nog eens twee keer met de namen *Celastrus alata* en *Celastrus striata*.

Von Siebold ontdekte dat en bracht in 1830 *Celastrus alata* over naar het geslacht *Euonymus*: *Euonymus alata* (Thunb.) Siebold. Probleem opgelost, maar de praktijk bleek weerbarstig. De Duitse botanicus Ludwig Eduard Theodor Loesener droeg daar het nodige aan bij. In zijn in 1902 gepubliceerde studie negeerde hij de publicatie van Von Siebold en bracht *Celastrus striata* over naar *Euonymus*. Camillio Schneider volgde hem daarin in zijn bekende standaardwerk *Handbuch der Laubgehölze* (1912). De soort kwam in cultuur onder de tweede naam, dus als *Euonymus striata*. Dat duurde tot het Botanisch Congres van Cambridge in 1930 toen de Wageningse hoogleraar Jan Valkenier Suringar voorstelde om aan de eerst in *Euonymus* gepubliceerde naam, *E. alata*, de voorkeur te geven, dus de naam *E. alata* te conserveren ten gunste van *E. striata*.

Aandachtige lezers zullen gemerkt hebben dat er in het bovenstaande steeds sprake is van *E. alata* en niet van *E. alatus*, zoals hand-

boeken als *Dendrologie van de Lage Landen* en de *Naamlijst van Houtige Gewassen* ons voorhouden. Dat klopt, maar om daar hier op in gaan voert te ver. Dat wordt verder uit de doeken gedaan in het *Euonymus*boek.

E. alatus is aan zijn gevleugelde twijgen gemakkelijk te herkennen, al is nog verwisseling mogelijk met de *E. phellomanus* die dat ook laat zien, maar geheel andere vruchten heeft. Van de bladverliezende kardinaalsmutsen in Azië is *E. alatus* de soort met het grootste areaal. Het omvat het grootste deel van China, verder Japan, Korea, het Amurgebied en Sachalin. Niet verwonderlijk is het dat een soort met zo'n groot verspreidingsgebied de nodige variatie vertoont. Dit heeft er zelfs in geresulteerd dat in de *Flora van de Sovjet Unie* in 1958 *E. sacrosanctus* werd opgevoerd en niet *E. alatus*. Volgens auteur Prokhanov verdiende ze die aparte status omdat ze sterk behaard was. Geen sterk argument mijns inziens, maar de naam duikt nog geregeld op in collecties.

In diverse delen van het areaal van *E. alatus* worden struiken aangetroffen met ongevleugelde twijgen. In cultuur zien we dergelijke struiken met de namen *E. alatus* var. *apterus* en *E. alatus* f. *apterus*. Het is zeer waarschijnlijk dat eenzelfde mutatie daarvoor in diverse populaties ooit verantwoordelijk is geweest. Maar daarmee behoren ze niet zondermeer tot hetzelfde taxon. Deze mutatie vond plaats in populaties met onderling genetische verschillen. Zolang het in cultuur steeds om dezelfde vegetatief vermeerderde kloon gaat is de naam *E. alatus* 'Apterus' verantwoord. Gaat het om meerdere klonen dan zouden meerdere cultivarnamen nodig zijn.

De belangrijkste cultivars van *E. alatus* zijn zeker die met fraai gevleugelde twijgen en felrode herfstkleuren. Een oude vertrouwde is *E. alatus* 'Compactus'. De herfstkleur begint altijd wijnrood, maar als er enkele koude

nachten zijn geweest begin/half oktober, met temperaturen rond het vriespunt, dan wordt de kleur schitterend rood. Een eveneens zeer betrouwbare voor de herfstkleur is *E. alatus* 'Rudy Haag'. De soort is in de Verenigde Staten zeer populair en er zijn daar diverse selecties in cultuur. Helaas komt de schitterende herfstkleur die ze al daar vertonen bij ons vaak niet tot zijn recht. De populariteit in de VS heeft ook zijn schaduwzijde. In diverse staten vindt verwildering plaats. In de staat Massachusetts heeft dat er zelfs toe geleid dat de handel daar in 2009 werd verboden. □

Euonymus alatus (Thunb.) Siebold, afbeelding uit: Curtis's Botanical Magazine (1919) vol. 145 (ser. 4, vol. 15): tab.8823

